

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatorului

(L. Ö v é s z - u t c z a), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decât numai de la corresponsandii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre sieșse lune 5 „ „
Pre annulu intregu 10 „ „

Pentru Roman'a:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrala pentru fieșce-care publicatiune separatu. In locul deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 13/25. Februariu, 1874.

Situatiunea politica in Ungari'a nu s'a schimb'atu, confusiunea duredia, inse timpulu deslegarii se apropia si reintorcera domnitori lui o accepta cu neastemperu tote partitele, ca-ci de la acest'a se spera deslegarea. Combinatiunile ministeriale, fusiunea partiteloru, incercarile de a se restabili disciplin'a cea vechia in sinulu partitei deakiane, intrigele, subminarile si totu felulu de manopere, cari ametisse chiaru si capetele corifeiloru, paru a fi incetatu pre unu timpulu. Intervallulu pana la sosirea imperatului-regeeste a se consider'a ca unu armistitiu intre partite. Partit'a Lonyaiana, care sgudui-se d'in temel'ia clubulu deakistiloru, inspaimentata insa-si de rezultatu manopereiloru sale si temendu-se de a perde terrenulu, sub petiore, vine prin organulu seu, „deform'a“ a repar'a celle stricate sustin'andu astadi necessitatea de a scapa de dissolutiune partit'a deakiana si a forma d'in sinulu ei unu bunu guvernulu, acest'a este astadi devis'a, si ocaziunea spre realizarea acestui scopu se offre chiaru prin imminentea crise ministeriale, deci, dice organulu Lonyaianu, de crisea minist. nu trebe se ne servim'u spre a respice in tote venturile partite deakiane, ci spre se restabili unitatea ei, d'in care trebe se essa guvernulu cellu tare. Altii era, totu d'in catieii Lonyaiani, prescriu altu medicamentu. Acesti-a d'icu: noi (ungurii) suntemu nascuti a *command'a*, si fia-șce care d'intre noi este cate unu *gubernatorie*, numai a ne *suppune* nu scim'u! Ni e cam rusine a marturisi acestu peccatu nationale dar n'avemu ce face, caut'a se-lu constatam'u, acest'a se cere la diagnosea bolei nostre. Emplastrulu (medicamentulu) se-lu gasesca „commissiunea de 21.“ Aplicarea acestui medicamentu o recommendam'u specialminte deputatiloru deakisti de tote fractiunile. Dar acest'a ar semen'a a reactiune! voru observ'a unii. — Cam asia ce-va, li respundu coditiele „Reforme!“ dar navemu ce face ca-ci numai prin reme-

die reactionarie vomu pote progress'a. Firesce ca'tra scopulu ungurescu. Receptulu ar fi urmatoriulu: Commissiunea de 21 se subministre parlamentulu idea care, cu privire la tote affacerile tierci se decompuna partitele in elemente loru. dupa acestu processu va urma nou'a grupare, se va constitui una partita sanetosa fara de care neci parlamentarismu, nice guvernulu tare nu se pote imagina.

Acestu-a este oraclulu, ce inse cu anevoe va fi intellesu, fi prin urmare cu atatu mai pucinu va si pusu in lucrare, pentru ca partitei Lonyaiane, cu tote manoperele ei atatu de istetie, nu i-au successu a-si castiga majoritatea camerei, neci in sinulu deakistiloru neci prin accușitiune d'in celle late partite Noi tienemu si acum la parerea nostra, ca unu nou ministeriu de transitiune nu va pote coversi situatiune, prin urmare una atare experimentatiune nu va solosi nemica. Domnitoriulu trebe se prevedia acest'a si priu urmare i se va present'a necessitatea d'a chiama omeni noui, cu noue principie, nou sistemu. Timpulu va fi sositu pote ca noulu sistemu se se inaugurede inca de acum si deodatu in ambe partile monarchiei. In acesta credintia ne intarescu impartesirile ce se stracora prin unele diarie de d'in colo de Lait'a. Scirea inse, despre venirea la potere a Dlui Schmerling, nu o potemu consider'a de serioasa, prntu ca acestu omu de statu si-a mancatu cogile, au inchiatu experimentatiunile sale si altele noue d'insulu nu mai pote; altulu, care fusese impededatu d'a-si essecuta sistemulu, ar trebui se fia chiamatu, cu insarcinarea firesce, d'a continua neimpededatu oper'a sa, si acestu-a este contele Hohenwarth. Atunci d'in coce de Lait'a inca ar trebui se fia chiamatu la potere unu omu de statu, gat'a a merge mana in mana, cu collegulu seu autonomistu. Numai asi'a credemu noi, a se pote gasi remediulu d'a se consolid'a imperiulu. A continua pre callea cea pedis'a, pre care innaintam'u ca'tra precipisiu, este perirea monarchiei.

Acest'a o va grabi politic'a esterna, servindu-se bine de miseri'a situatiunei interne a nefericitei monarchie ostrunguresci, care se pare a fi condamnata a nu se mai pote intrama d'in caus'a orbiei si a egoismulu omeniloru de statu a celloru doue elemente domnitorie, cari a fara de respirea poteriloru intrebuintate spre opressiunea si exploatarea victimeloru sale, inca se mai debilitedia elle intre sine prin rivalizare imprumutata. Acest'a jace in natur'a lucrurilor, de acestu inconvenientu nu voru scapa pana nu voru reveni la politica mai drepta, mai ecuitabila. Fata viam invenient.

Diarele magiare si nemtiesci s'au occupatu cate-va d'ille cu faim'a appucata despre intentiunea deputatiloru d'in clubulu nat. d'a-si depune mandatulu. Elle scieau mai multu decatu insi-si deputatii nat. si a nume ca acesta intentiune ar fi fostu obiectu de discussiune in mai multe conferintie alle clubulu. Adeverulu d'in tote aceste faim'e surde este, ca clubulu deputatiloru nat. au tienutu cu totulu numai doue conferintie si in acestea nu s'au vorbitu nemica de pretins'a intentiune, cu atatu mai pucinu s'au potutu lua vre unu conclusu asup'r'a unei cestiuni neessistinte. Totu ce scim'u este, ca mai'nainte d'a se tien'e conferintia clubulu pentru a se discute cunoscutulu proiectu de resolutiune, D. Mocioni, in cercu confidentialu, presentu fiindu, la una conversatiune priveta a sup'r'a purcederei solidari in caus'a legii de natiunalitate, — cati-va, deputati romanu si serbi, — au dechiaratu inantea loru, ca d'insulu desgustatu de mersulu lucrurilor si de impregiurarea ca actiunea deputatiloru nat. este lipsita de rezultate, are vointia resoluta de a-si depune mandatulu, cu atatu mai vertosu ca-ci dsa pururea moderatu in actiunile sale, nu vro se-si respesca poterile intr'o lupta sterile allu carei-a resultatu este caderea sigura. — Retragerea sa ar fi inse numai timpuraria, acceptandu timpuri mai favorabile spre a reintra in lupta. Acesta vointia a Dlui Aless. Mo-

cioni se dice a fi resoluta si era se o si essecute chiaru in aceea-si siedintia a camerei in care se presentase proiectulu de resolutiune, dar la intercessiunea collegiloru presentu la acea conversatiune, au amenatu essecutarea vointiei sale. — Acest'a este adeverat'a stare 'a lucrului, tote cellelate fabule alle diareloru magiare despre asemenea intentiune a toturoru deputatiloru nat. si despre intentiunea Dlui Miletiocu d'a se espatri'a de dragulu magiariloru sunt inventiuni de alle loru. Magiarii s'ar bucura firesce ca se scape de omeni atatu de importuni precum li-su deputatii nat. — dar neci acesti-a, neci D. Miletiocu nu voru grabi se face atatu a placere magiariloru ci voru continua si mai de parte a li-se present'a de nu altmintrea, cellu pucinu ca unu semnu de esclamatiune spre a li adduce neincetatu aminte fragilitatea nedereptati omenesci.

Unu commentariu la calletori'a Imperatului Austro-Ungariei la Petrupole.

Veteranulu publicistu romanu de preste Carpati, D. Ces. Bolliacu, d'in incidentulu confiscarii acellui Nr. allu diariulu „Vaterland“ in care se trat'a intr'unu articlu despre calletori'a la Petrupole, face in diariulu seu „Tr. Carpatiloru“ urmatoriulu commentariu, ca pentru insemnetatea cuprinsului, lu reproducemu d'impreuna cu telegram'a, cu care este in legatura:

Vienna, 11 Februariu. — Diariulu „Vaterland“ organulu partidulu feudal a fostu confiscatu asta-di fiindu ca a publicatu unu articlu relativu la caletori'a la St.-Petersburg, a imperatorulu Austriei. Autorulu acestui articlu afirma imposibilitatea unei reconciliatiuni intre Austri'a si Rusi'a, si declara ca prim'a dintre aceste doue poterii este incapabile a turbura relatiunile celle intime essistinte intre Rusi'a si Germani'a.

Dupa acesta telegramma judece lectorii nostri deca noi aveamu dreptate de spuneamu necontentu, ca unu resbellu Austro-Russu este neevitabilu, ca cere-

FOISIOR'A.

Cum am invetiatu romanesc. *)

Precandu uitassemu ca suntemu Romani si ca avemu si noi limba, precandu ni lipsiau si carti si tipografie, si precandu tota lumea se arruncasse-in dasii si perispomeni ca babele in catie si motani, ca-ci la scol'a publica se inveti'a numai grecesce; candu in fine, Literatur'a Romana era la darea sufletulu, cati-va boeri, ruginiti in Romanismu, nopotendu-se deprinde cu frumosele diceri: parigorisescu, catadiosescu s. c. l. tote in escu create de diacii Vistieriei, pentru ca atunci intre ei se plodia geniulu, sie-deau tristi si goliau perderea limbei, uitandu se cu doru spre Bud'a seu Brasiova, de unde li veniau pre totu annulu calendarie cu povesti la finitu, si din candu in candu cate una brosiura invetiatoria de mestesiugulu d'a face zaharu din ciocalai de cucurudiu, seu pane si cromala de cartofi.

Totu inse mai remasese una scola, pre carea acesti buni betrani o priviau ca singuru asilulu prigonitei limbe, scola unde se inveti'a inca romanesc aproape de Iassi, in monastirea Socol'a.

Tatalu meu era unulu din Romanii acesti-a. Nu ossia nice unu calendariu, care

se nu-lu aiba ellu antaiu, neci una carte besericesca, pre care se n'o cumpere, nice una traductiune, carea se nu puna se i-o preserie.

Intr'o di venindu de la scola, l'am gasitu cu una mare carte in-folio d'inainte. Citesce-mi, mi-disse una vietia de-a santiloru din cartea acest'a.

Erta-me, parinte, eu nu potu ceti romanesc.

Cum! apoi dar ce inveti tu?

Elinesce, am respunsu paunindu-me. De vrei se-ti citescu tota tragedi'a Ecubei unde e acestu frumosu choru allu Troieniloru, pre care lu sciu pre din-afara:

„Αυγα, ποικίλς αυγα
Ατε ποικιλύρους κοιλίς
Θοάς άκάτους π άιδμα λμνας
Ποί με τάν μελέαν πορέ'νης!

Pote se fia frumose acelle ce tu spuni, disse tatalu meu, dar e rusine se nu se-limb'a ta! mane veni cu mine la Socol'a unde este essamenu. Voiu vorbi pentru tine cu dascalulu, care e unu omu prea invetiatu; si nu me indoiescu ca tu te vei sili a inactia de graba, pentru ca sci ca ast'a mi face multumire.

O negressitu! am respunsu cu bucuria.

Ne intardiassemu a dou'a di, ca-ci candu amu ajunsu, amu gasitu essamenulu pre la finitu. Se cercetasse istori'a, geografi'a, s. c. l.

Sal'a era plina. Auditoriulu se compunea mai alessu din domne betrane, mame alle baietiloru, cari ascultau intr'o religiosa tacere.

Professorulu romanu avea unu nasu cu totulu anti-romanu, ca-ci lass' ca era grozavu de mare, dar apoi era carligatu, incatu semen'a mai multu a proboscida decatu a nasu. „Prea-evghenicosiloru boeri si cocone, dicea ellu, am avutu cinste a infacis'a D. vostre prohorisirile uceniciloru mei in istoria, cetire, scriere, aritmetica. Acum voiu ave cinste a arreta ca limba nostra, pre care toti socotu ca o sciu, dar nime nu o scie cum se cade, nu este fara gramatica, fara sintaxis si fara ortografia; ci mai alessu in acestu pontu allu ortograffei intrece pre multe altele. Doue pilde voiu arreta.“

Finindu si-puse ochilarii, tinse tabla negra, si chiamandu unu baiatu ca de noue anni, i dede condeiulu de creda.

Baiatulu scrisse

Feta Sarra!

Eu ti-am dissu a-sera.

Se vedi oulu cum se sara.

„Prea-evghenicosiloru, urma professorulu, vedeti ca tote aste frasis se sfersioscu cu sara, dar precum ati vediatu, au deosebire in scrisu. Assemene veti vede si cu a dou'a paradigma.“ — Baiatulu mai scrisse:

Maica-ta de-i vva (vinia.)

Bine ar fi se vva (venia.)

*) Din scrierilelui Constantin Negruzzi.

rile Austriei cu staruintia si cu grabire la facerea de junctiuni cu lini'a principala a drumului nostru de ferru nu erá de cátu in prevederile acestui resbelle, cá staruintia Russiei a nu se face de locu aceste junctiuni erá numai si numai in prevederea resboiului si de temere ca nu Austriacii se-si dee miduloce a fi in cáte-va ore cu profusiune pre Dunarea de josu.

N'ar trebú se perdia din vedere omenii nostri de Statu cá acestu resbelle inevitabile se apropia; cá positiunea nostra intre Austri'a si Russi'a este forte delicata; cá o intiellegere cu Berlinulu, cá o intiellegere cu Petersburgulu, cá o unire cu Port'a si cu Belgradulu sunt neapperate. Cá pote nu este departe timpulu a recugetá la aspirarea Romaniloru, la Dacia Traiana cellu pucinu la muntii rapiti fára nici o formalitate cu Mehadi'a, cu Borseculu, cá Bucovin'a implinesce la annulu tocmai unu seclu de candu Turcii au daruit'o Habsburgiloru, taiandu capulu lui Voda Ghic'a care a protestatu.

Omenii nostri de Statu, publicistii nostri, ar trebú se mai lasse ocupatiunea lorú pana la absorbire in afaceri bugetare annuale, in affaceri de politica interiora efemera, de tote acellea in fine care se potu reface, preface si desface cu mai multa inlesnire de pre cátu se facu. —

Reu este cá se facu, blamamu pre cei ce le facu. Dar, candu este vorb'a de celle ce spuseramu, bine este se ni se absorba totu timpulu Statului in desbateri daca cutare natura de crima este ca delictu séu crima si altele de asemenea natura?

Unu aginte Romanu la Petersburg este neaperratu.

Sé nu se pierdia din vedere cá multe din celle promise Romaniloru de cátra Muscali, dupa vremi, s'au realizatu. Cá nimica inse din celle promise de cátra Austri'a Romaniloru, nu s'au realizatu. Cá sangele Romaniloru a cursu totu-deanu'a cu profusiune pentru cas'a Habsburgiloru, si cá Romanii nici o data n'au fostu resplatiti intru nemica.

Fára Romani, Ungurii ispraviau de multu cu Austri'a; si acesti fideli ai Austriei s'au abandonatu de cátra d'ins'a preda acelloru-a cu cari s'au batutu ei pentru d'ins'a.

Romanii de preste Carpati, din Dunare pana in muntii Gallitiei, sunt nemultumiti de positiunea ce li a facutu Austri'a, subjugandu-i pretotindenea rasei ce a tramisu asupra-le.

Interessulu Serbiei din Muresiu in susu pana pe Sav'a, este identicu cu allu Romaniloru din Muresiu pana in Cern'a.

Atingemu tote aceste corde ca o impunere a consciintiei nostre spre a aduce amintire de tote ministrului de esterne care, nu ne indoimu, recugeta de multu la tote acestea.

Credemu cá i mai facemu unu servitiu punendu-i sub vedere ce felu si cam cari jurnale lauda si spera din acesta caletoria a Imperatorelui Austriei cu superb'a mantia din atátea si din mai atátea cuartieruri eraldice.

C. B.

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedint'a de la 21 Februarium 1874. — Presiedintele deschide sied. la 10 ore din di. Processulu verbalu allu siedintiei trecute se verifica, éra petitiunile annunciate de presiedinte séu presintate prin deputati se trecu la commissiunea de petitiuni.

Contele Em. Pechy roga camer'a, in numele commiss. de 15., emissa pentru cercetarea naturei de dreptu a fonduriloru beresicesci, ca conclusulu luat cu occasiunea emitterii acestei commissiuni se-lu interpretadie intr'acolo, incátu de competinti'a commiss. se se tiena si cercetarea fondului universitatii.

Camer'a consente si presiedintele enuncia ca conclusu, cá de competinti'a commiss. de 15 se tiena si fondurile universitatii.

Fr. Bakcsi sollicitadia respunsulu la una interpellatiune ce adressasse ministrului de justitia in caus'a fondului pentru procurarea cailoru necessari pentru regimentele hussariloru secuiesci de odinora.

Ministrulu Pauler raspunde, cá nu d-sa, ci ministrulu de interne are a decide cu privire la folosint'a acestui fondu, si totu acellu ministru i va da in tempulu cellu mai d'aprove deslucirile necesarie in acesta privintia.

Lazaru Costiciu presenta unu proiectu de resolutiune subscrissu de dsa, de d. Babesiu si generalulu Doda, dupa care camer'a ar avé a insarciná pre ministrulu de justitia si pre cellu de interne, ca investigatiunea ce se face in caus'a alegerii de la Panciov'a se o estinda si asupra procedurii condamnabile, a ilegalitatiloru si abuseriloru ce s'au commissu atátu din partea organelor de la administratiune, cátu si din partea celloru ce ca functionari au participatu la actulu de alegere si preste totu, asupra excesseloru ilegali alle cortesiloru; apoi despre resultatulu acestei investigatiuni, precum si despre mesurile luate, sau ce se voru luá de aci inainte se presentadie camerei unu reportu motivatu.

Acestu proiectu de resolutiune se va tipari si la tempulu seu se va pune la ordenea diliei.

Adamu Lázár presenta altu proiectu de resolutiune dupa care camer'a ar avé sé

provoce pre ministrulu de interne, ca inca in decursulu acestei sessiuni se aduca unu proiectu de lege despre regularea fondului regescu si a referintieloru urbariali de acolo. — Acesta propunere inca se va tipari si la tempulu seu se va si pertractá.

Iosifu Gull (sassu) adressedia ministrului de interne urmatori'a interpellatiune:

1. Adeveratu este, cá d. ministru, avendu a respunde la memorandulu universitatii sassesci, a emissu acellu rescriptu, pro care l'am setitu diliele aceste in diurnale?

2. Pre bacea carei legi s'a crediutu d. ministru indreptatitu, a annullá, ca necompetent, acellu conclusu allu universitatii sassesci, pre care se basedia memorandulu mentionatu, si totu-odata a lua universitatii sassesci dreptulu de correspondintia si de petiunare in affaceri publice de statu?

3. Are ministrulu de cugetu a si re-trage acea parte a ordinatiunii salle, carea se referesce la aceste momente?

Aug. Kapp (sassu) avendu in vedere dispusetiunile art. de lege 43 diu 1868, precum si acellu conclusu allu camerei prin care ministrulu de interne este avisatu a presenta unu proiectu de lege despre organizarea fondului reg. — adressedia numitulu ministru urmatori'a interpellatiune:

1. Are ministrulu de cugetu a satisfacere determinatiuniloru legii si a presenta camerei unu proiectu de lege, dupa cum prescriu §§, 10 si 11 ai art. de lege 43 din 1868, si candu cugeta ministrulu a face acesta?

2. Prin ce cugeta d. ministru a-si justifica negligint'a de pana acum dovedita facia de lege si facia de conclusulu precisu allu camerei?

Fr. Pulszky inca interpelladia pre ministrulu presiedinte si pre cellu de comertu, cá pentru ce au detrasu debitulu postalulu diariului italianu „Diritto“ care totu-deanu'a a fostu si este si acum amicu un-guriloru si statului lorú?

Tote interpellatiunile se preoenta in scrisu ministriloru concerninti.

Camer'a trece apoi la ordenea diliei si ia in desbateri consenmatinnea 36. a petitiuniloru pertractate de commissiunea petitiunaria.

Petitiunea clubului partiei din 1848. din Aranyos-Medgyes, relativa la disolverea camerei, dá ansa la discussiune vehementa. — Commissiunea propune ca acesta petitiune subscrissa de presied. clubului Daniilu Selyebe si Lud. Sinka, se se respinga fara nici una observatiune.

Valentinu Solymossy affia cá acesta petitiune este destullu de pre largu motivata, pentru aceea d-sa face propunerea dupa care camer'a ar avé se enuncie, cá dupa ce va fi adussu una noua lege electorale si una lege de incompatibilitate, af-

fia de lipsa a se dislove, rogandu pre M. Sa a esserce acestu dreptu.

Csernatonyi califica acesta petitiune de una impertinentia

Fr. Pulszky: Lucrulu este mai pucinu seriosu, decátu ca se merite a vorbi multu despre ellu; inse cu tote aceste vedandu cá se affia aici in camera si astfelu de representanti, cari justifica si aproba una asemenea procedere nu me potntu conteni a nu da espressione indignatiunii melle. Daca este ertatu a vorbi despre camera asié cum vosbescu acei domni subscrissi, atunci dieu domnesca in tierra cine pote. Ne-amu idatenatu a privi la bancele ministeriali ca la nisce bance de rusine; ne-amu idatenatu a ascultá cu placore celle mai grosolane insulte ce se versa asupr'a ministriloru; ne-amu familiarisatu in fine si cu aceea, ca deputatii nationali se nu slabesca a trage la indoiala ideea de statu unguorescu si unitatea nationala (Strigari: Asié esto!) A-amu ajunsu a vedé cá nice corpulu legiutoriu nu se respectedia, — cine dara mai pote se-si castige respectu? — Oratorele primesce propunerea commissiunii petitiunaria.

Sig. Borlea se mira de Csernatonyi, care este contr'a disolverii acestei camerei, cu tote cá la deschiderea ei scrieá, cumca este compusa in modulu cellu mai nelegalu. D-sa crede, cá disolverea este necesaria, de-ora-ce camer'a patimesce de una bola immoralu (Ilaritate.) Concurinti'a intre partite si fractiuni merge asié departe, incátu fia-care deputatu stá a formá una partita. Primesce propunerea lui Solymossy.

Dupa ce mai vorbescu cáti-va deputati cestiunea se pune la votu si propunerea commiss. de petiuni se primesce.

Romani'a. Evinementulu diliei este votarea proiectului de lege *modificatoriu* legii comunale, prin care numirea primariloru se da in man'a guvernului; — si votarea proiectului de lege pentru *revisiunea* codicelui penale, prin care se restringe libertatea pressei. — Atátu diaristic'a intrega, fára osebire de partita, cátu si deputatii liberali d'in camera, precum si membri liberali ai senatului luptara barbatosie in contr'a acestoru doue legi reactionarie, dar guvernulu invinse, invingerea lui inse este invingerea lui Pyrrhu. Nu are ce se bucurá. Insi-si partisanii ministeriului actuale condemna, unii apriatu altii mai sfitiiosi indirectu, pornirile reactionarie alle guvernului, care nu trebúá se staturesca pentru votarea unoru legi ce alteredia forte institutiunile liberali elle Romaniei si cari nu se potu considerá decátu de unu tristu regressu. — „Diariulu de Bucuresci“ amicu guvernului act. dice cu privire la modificarea legii

intiellesu ca si sinonimele salle; mi se pareá cá vedu unu Platone, unu Aristotele . . . Cátu me umilisse de tare! — Cum mi-cadiusse trufi'a! — cátu me sentiam de micu in assemenare cu baiatulu acellu-a, care scrieá sara si via in trei osebite feliiuri!

Ne-am intorsu acasa. Tatalu meu, vedindu-me ganditoriu, me intrebá cá ce am. Gandescu la adanc'a eruditune a acestui dascalu.

Adeveratu, e unu omu plinu de sciintie, si l'am poffitu se venia ca se-ti dee lectiuni de trei ori pre septamana. De mane va incepe.

O cátu am remasu de recunoscutoriu bunului meu parinte pentru acesta dorita veste! Indata am gatitu caiete, condeie noue, negrela buna, nimicu n'am uitatu; intocmai ca bravulu soldatu care si-peria uniform'a, freca bumbii, curatia armele in ajunulu bataliei. Aceste pregatiri m'au ocupatu pana ser'a, candu m'am culcatu gandindu la noulu dascalu; éra preste nopte am visatu cá aveamu unu nasu cátu allu lui de mare.

A dou'a di professorulu veni, si dupa ce dede buna demaneti'a, scose din sinu una brosiura cartonata cu harthia pestriti, dicundu-mi cu unu zimbetu plinu de incredere in sine: nadasduescu cá ne vomu intiellege amendoi. Acesta filada, nu sum la

indoiala, cá in pucine dilie o vei invetiá.

O! am ganditu, acest'a e negressitu vre-unu extractu lesniciosu a sistemului seu de invetiatura. Am luat-o cu tota onorea cuvenita operei unui literatu, si deschidendu-o, am veditu cá erá unu abc-dariu cu *slove* de unu palmacu de mari!

Am remasu mutu de otierire si de rusine. Ce batjocura, se me puna pre mine, care nu mai eram unu copilu, aveam trei-spre-diece anni, se invetiá *a b c!* pre mine care intiellegeam pre Erodianu din scortia in scortia! Erá unu infruntu, care iubirea mea de sine nu lu poteá mistui. Hotarii se-mi resbunu, si ideea ast'a me mai linisci.

In tempulu acestu-a dascalulu si-asiediase ochilarii pre tronulu lorú (pare cá privescu inca acei ochilari tingueti pre nasulu lui giganticu, ca unu turcu callaru pre unu armesariu roibu), trasse tabacu, strenutá, tussí spre a-si derege glasulu, si incepú raru si cu desse pause:

„Netagaduitu este, cá omulu neinvetiatiu e ca unu copacu negrigitu, care nice una roda nu aduce. Dreptu aceea invetiatoriu este pentru unu tineru, aceea ce este si gradinariulu pentru pomu, séu ca plugariulu bunu, care curetia de maracine tierri-n'a sa pana nu semena in ea sementi'a cea buna.“

Dupa aceste parabole, adausse:

„Pentru ati paradossi limb'a romaneca dupa tota ronduel'a, ca se o inveti cum se cade, spre a o sci precum se cuvino, trebue se incepemu de la inceputu. Vei sci deci cá limb'a romaneca are *patru-dieci si un'a* de *slove*, cari se impartu in trei soiuri: glasnice, neglasnice, glasnice-neglasnice; si a-nume glasnice sunt: Az, Est, Ije, I, On, U, Ier (h) ftiu, Iu (u) Ita, Ia, Ypsilonu, Omega. Neglasnice: Buche, Vede, Glagolu, Dobriu, Juvete, Zemle, Kaku, Liude, Miletu, Nasiu, Poooiu, Ritia, Slova, Pferdu, Tirta, Heru, Csi, Psi, Tf, Cervu, Sia, Stia, Gita, Gea. Glasnice-neglasnic: Zalu, Ieri, Ucu, in.“

„Fára aceste *slove* nu se pote alcatui nice una frasis, nu se pote proforisí nice o silabi, cá-ci elle sunt temelii limbai. Dreptu aceea, Dta vei bine-voii a le invetiá pre de rostu, pentru ca se le poti cuventá curatu si pre intiellesu, pentru cá vedu, cá dascalii d-talle greculu si frantuzulu, pre cari draculu se-i iee! ti-au stricatu proforau'a, nu poti rosti pre i, á, si, ci, si altele vr'o cáte-va. Am nadesco cá poimane mi le vei poté spune pre d'inafara, si atunci vomu incepe a dou'a mathima: Ba, be, bi, bo, si mai la valle. Credu cá ne intiellegemu?“

Ba nu ne intiellegemu nici-decum, am strigatu essindu din ametiela ce me cuprinsesse intru audiulu barbareloru numiri a

buchiloru lui, — nu ne intiellegemu! D-ta vrei se me batjocuresci, se m'apuni la Alfabita, pre mine care sciu grecesce mai multu decátu ori-care tineru de etatea mea, si care scriu frantuzesce dupa dictando, fára a face mai multu decátu septe, optu gresiele pre facia! Dá-mi una gramatica, areta-mi constructiunea verburiloru, ortografi'a. Spune-mi pentru ce scrii *vie* si *sara* in trei feliiuri.

Iti-voiu spune-o la vreme. Pentru cá ai una duzina de *i*, asié e? Dara cum scrii *masa (mesa)* si *masa (mase)* (Preteritu verbulu *manere*)? Cum scrii *lege* si *lege* (Imperativ. verb. *legare*)? Asié e cá totu unu feliu, pentru cá n'ai duoi *a* si duoi *e*? Apoi pentru ce incurci si ametiesci pre baieti?

Aceea nu e treb'a D-talle, mi-raspunde cu unu zimbetu ce semená a strimbetu; invetiá buchile pre de rostu ca se le sci poimane.

Ba nice gandescu, díssi asverlindu abc-dariulu sub mesa.

Ha, ha, ha! La inceputu se pare greu, dar te vei deprinde. Radecin'a invetiaturei este amara, dulci sunt inse rodurile salle.

Finindu, strinse ochilarii, si-luá sliculu si essi. Sentii cá mi se luá una greutate de pre anima.

A! pedantu, ignorantu si ingamfatu, strigai, vrei se invetiá buchile talle! Sé me

penale „că de să nu supprime cu totul libertățile garantate prin constituțiune. *Le subitidia forte*“ adeea le forfecă bine, căci corecțiunea crimelor, în man'a guvernului este una fortia ce mai alleșu ruse a i-o luă constituțiunea, ordonandu în art. s'eu 24, că „delictele de presa se voru judecă de jurati.“ Dar s'eu lassămu ca s'eu vorbesca veteranulu publicistu rom. Di Cesaru Bolliacu, care inca este amic guvernului actuali si vomu fi dispensati d'a reproduce demnele espectoratiuni alle pressei liberale. Publicămu nat la valle discursulu eruditulu profess. D. Bosianu, pronunțiatu în senatu în contr'a proiectulu de lege modificatoriu adulu' penale. Era -ac' reproducemu, dupa „Tromp. Carplor“ apretierea Dlu C. Bolliacu:

Senatulul d'illele acestea a fost mare în ca si palatulu pre care l'a rapitu înstructiunei publice.

Oratori mari si elocuintia multa au auditu în Senatu cu ocasiunea debaterii asupr'a luarei în considerare a legi de modificare a codicelui penale, si, dacă majoritatea n'ar fi închis gur'a minorității, s'ar fi auditu si mai multe lei generose.

Trei oratori se distinsera mai cu osebire în doue dille alle acestei debaterii: DD. C. Bosianu, Ion Ghic'a si Vasilu Boerescu.

D. C. Bosianu a desfășurat prin logia, prin dialectica sa, cu multa metoda, sciintia si liberalismu tote argumentele cu care s'ar fi pututu combata această lege fundamentala addussa ca lege de occasiune.

D. Ion Ghic'a, a tînutu unu discursu de adeveratu omu de Statu; de omu de Statu Constitutionalul liberalu. Mai virtuosu în privint'a libertatii pressei addusse atâtea esemple din Engliter'a și de la noi, în câtu a facutu pre origine se vedea câtu este de absurdu și periculosu chiaru, a se pune restrictiuni libertatii pressei. Si, trebuie s'eu marturizaca fie-care că, atâtu în această privint'a, câtu si în alte privint'e constitutionali, despre care a vorbitu, d-nulu Ion Ghic'a care a vorbitu, a fostu conștientu cu d-nulu Ion Ghic'a care a vorbitu; oratorulu infacisî pre fostulu ministru.

D. Vasilu Boerescu a datu în Senatu proba eclatanta că nimeni în Romani'a nu possede poterea cuventulu la gradulu la care o possede d-lui chiaru și andu nu are dreptate. Dreptate negresita că n'a potutu avé în apearerea acestei legi, despre care lectorii nostri sciû sunt opiniunile nostre . . .

Ni pare r'eu ca guvernulu acestu-a a care avemu mai pre toti amicii ce ni

au mai remasu, addusse tocmai ellu aceste doue legi, atâtu de diametralmente opposite si naturei si convinctiuniloru nôstre . . . multu am fi doritu noi ca această lege s'eu nu fi fostu addussa tocmai de guvernulu acestu-a, *) precumeste constituitu asta-di.

De legea comunale nu mai vorbimu, ea este condamnata de noi intrega de susu pana josu si o credemu provocatoria de multe relle în această nenorocita țiera în care nici o generatiune nu pote s'eu se petreca cu linisce, în pace, stabilitate de legi si administratiune.

Desbaterile senatului asupra proiectului de lege penale. — Discursulu d-lui Bosianu.

Onorabili senatori! Luandu cuventulu contr'a acestei legi, nu voi face apellu nici la simțimintele D-V. patriotice, pentru că sciû că această nu vi lipsesce; nu voi face apellu nici la voint'a, nici la energi'a cu care trebuie s'eu aperiți constituțiunea, pentru că tradițiunile acestui Senatu mi spunu că în tote casurile grave a fostu la înaltimea sa, si nu voi enumeră tote aceste casuri trecute, pentru că le aveti singuri recitate în memoria. Numai unu singuru lucru ve voiu roga, ca s'eu aveti paciencia a me ascultă numai câte-va cuvinte. A dou'a rogaciune ce amu s'eu vi facu, onor. senatori, este s'eu rogu s'eu credeti că, deca sunt contr'a acestei legi, cuvintele melle nu sunt insuflate nici de pasiune, nici de ambițiune, nici de dorint'a de popularitate, ci numai de unu singuru simțimentu ce me predomina, adica; padirea Constituțiunei, legalitatea si adeverulu. (Applause.) Domniloru senatori, înainte d'a esplică, d'a arretă că această lege în dispozițiunile sale esentiale vine si lovesce Constituțiunea, ve rogu se-mi per permiteti se vi facu o mica analiza. Nu ve uitati la multimea de articli care sunt în această lege: celi mai multi din acesti articli sunt numai cestiune de redactiune, sunt consciențiale dispozițiuniloru prin care închisorea, pedeps'a correctionale a urcat'o pana la maximulu de 5. anni. Ecce dispozițiunile esentiale alle acestei legi; în trei mari părți se potu classă: 1-) culpabili, cari dupa legea vechia erau tratati ca criminali si cari prin urmare erau suppusi la jurati, erau suppusi la verdictulu cetățeniloru, asta-di se califica de delictu si se suppone la verdictulu tribunaleloru si inca la verdictulu tribunaleloru amovibile; si 2-) D-loru, vre-o câtu-va articli respanditi în ceea ce are reportu la presa, sub cuventu de a pune în lucrare dispozițiunile art. 24 din Constituțiune.

Ecce, D-loru, doue dispozițiuni cari sunt

*) Dar de care? Dora nu de liberali? Red. „Fed.“

Manuscrisse:

Letopisetiulu lui Nicolau Costinu.
Cavalerii Lebedei, (Romantiu de Mme Genlis.)
Incungiuarea cetății Rosiel'a (Romantiu, idem.)

Lentor, tragedia în versuri.
Sapor, idem.
Matilda (Romantiu de Mme Cottin.)
Manon Lesco, Romantiu.
Tarlo, s'eu strainii în Elveti'a, idem.
Zelmis si Elvir'a, idem.
Cugstări de Ochsenstern, etc. etc.

Sermana biblioteca! Uitata în sieriulu ei la bejenia annului 1821, tota a servitu de fultueala Ianiciloru. Ce n'asiu da acum ca s'eu am un'a din acelle cărți de sute de ori cetite de tatalu meu.

M'am cercatu s'eu cetescu unu romantiu din acelle manuscrisse, dar scrișorea era atâtu de incalcita, încâtu le-am lassatu, fagaduindu-li de a le visită cum me voi poté deprinde a ceti scrișorea aceea ieroglifica ce se obicinuis' atunci pre la noi; si luandu istori'a Romaniloru de Petru Maioru, ajutatu de abc-dariulu urgisitu, în pucine ore am invetiatu a ceti. Pana în sera eram capabilu s'eu spunu pre carte câtu ori-care anagnostu de rapede. Ser'a am cetitu tatalu meu totu cantulu atâtu din mortea lui Avelu, singur'a carte, care avea poterea

celle mai esentiale. Mai suntu vre-o 2, 3 vrt. în privint'a caroru-a n'amu se dicu nimicu si vinu numai s'eu implinésca câte-va omisiuni din vechi'a condica; cellel'alte, vi-amu spusu, că nu sunt de câtu simple cestiuni de redactiune si nimicu mai multu.

Asiá dara vedeti că dispozițiunile principale alle acestei legi sunt celle 2, ce-rectionalisarea unoru crime, si suppunerea la dispozițiuni restrictive a pressei.

Domniloru, candu unu legiutoru intr'o societate vine s'eu lovesca unu faptu, vine s'eu lu lovesca cu vindicta publica, vine s'eu ioe libertatea ommului seu s'eu lovesca în avutulu seu, este că legiutorulu, fiindu dreptu trebuie s'eu se domine de aceste 2 idei: atâtu societatea este vetemata prin acestu faptu? allu doilea: ecitate a suferi penalitatea acestui faptu? Si ori câtu s'aru presupune că faptul o vetematoru, nici o data s'eu nu tréca cu penalitatea peste limitele ecitatii. Ecce, D-loru, principiile cari trebuie s'eu domine pre unu legiutoru candu pune condiciulu si dictéza o penalitate pentru individulu liberu. Amu merge mai departe, D-loru, si amu dico: societatea este o finta care are dreptulu a essere libertatea sa de actiune ca ori-care individuu; si societatea nu are dreptulu a se aperi de câtu pre câtu timpu libertatea sa de actiune este isbita. Candu societatea trece peste acesta sfera, candu intra în sfer'a de activitate a omului privatu spre a face ore-care dispozițiuni esagerate pentru sine, ei bine, acea societate este nedrepta.

Acumu, d-loru, indata ce avemu acestu principiu în facia s'eu vedemu care a fostu idea ce a condussu pre guvernulu d'a schimbă ori-cari fapte culpabile, a le da acestu nume din crima a le numi delictu. D-loru, ori-care ratiune nepartinitoria, audindu enunțandu-se aceste 2 lucruri, are s'eu dica: deca acestu guvernulu e droptu, a recunoscutu că faptele acestea sunt forte aspru pedepsite si le-a pusu intr'unu gradu inferioru de pedepsu, le-a declarat delictu. Recunosc atunci unu simțimentu de dreptate în acestu guvernulu. Ecce, d-loru, ce aru dice omulu care aude atâtu acesta schimbare, acesta metamorfosa de fapte.

Ei bine, d-loru, asiá s'eu fia ore? Mai antaiu, deca aru domină acesta idee, a siu întrebă eu, de ce natura sunt acelle fapte cari s'au metamorfosatu astu-felu? Ecce, d-loru, aceste fapte si ve rogu s'eu-mi per-mitteti s'eu vi le citezu.

Sunt, d-loru: I. sustracțiunile de bani publici, II. mituirea, III. abusuri din partea acelloru insarcinati, caroru-a li se incredințéza bani publici, spargerea de sigille si altele, — e de prisosu s'eu le numeru pe tote. — Ce aru dice cine-va? Cum, spargerea de sigille, functionariulu publicu care a abusat de poterea data de lege, aceste fapte prin care schimbare de moravuri publice au

a-lu adormi. Bunulu parintu se bucură, si atribuindu sciintia mea la vrednic'ă invetiatoriulu, porunci s'eu cumpere cinci coti postavu visniu si unu benisiu, pre cari le tramisse dascalulu.

Eu inse nu poteam uită infruntulu c'eu-mi facuse. Facuudu unu congressu de baieti — conscolari ai mai de la dascalii francesu si grecu — dupa mai multe opiniuni, cari de cari mai stravagante, una idee satanica veni unui-a în minte.

Fraților, disse ellu, socotint'a mea este s'eu inchipuimu nisce întrebări atâtu de grolle încâtu s'eu nu le ppta talmaci, ca s'eu-i dovedimu că e numai unu gogomanu pedantu.

Bravo, Hura, Vivatu! strigara toti.
Întrebările s'au compusu, s'au aprobatu de tota adunarea si mi s'au incredințiatu.

A trei-a di dascalulu veni, si întrebându-me de sciû buchile pre din-afara, spre respunsu i-am deschisu cartea lui Petru Maioru, si i-am cetitu unu întregu capitu. Professorulu remasse inlemnitu.

Finindu, am urmatu în tonulu pedantice cu care mi-vorbisese ellu:

De vreme ce vedi, logiotate, că am invetiatu a ceti fără inlesniciosulu metodu allu abc-dariulu D-talle, — care mi-ai spusu că este temeulu limbei — nu sum la indoieala că voi invetiă a scrie era-si fără ajutoriulu dascallesc. Inse fiindu că cunosc si sem-

perdutu elle gravitatea loru? Cum s'a degradatu societatea romana pana în acestu casu, ca mituirea care pana acum eră considerata ca crima, asta-di s'o consideramu ca delictu? Cumu s'a degradatu societatea pana intru atâtu, attentatulu la bunele moravuri se-lu consideramu ca delictu? Vedeti d-loru, că luandu lucrurile asiá, amu arretă o degradatiune morala a natiunii nostre.

D-loru, nimeni nu are curagiu de a dice asemenea lucruri, si nu e acesta idea care a condussu pre guvernulu; deca guvernulu si-aru fi esprimat directu idea sa, inca amu fi pututu noi s'o gasimu inflata, căci ecce de ce: deca aceste fapte nu sunt crime, nu merita a fi pedepsite ca crime; pentru care cuventu dara elle merita maximulu inchisorii, dându-le de la 2 anni la 5 anni? Va s'eu dica recunosc singuru că merita o penalitate superiora; si în adeveru din aceste casuri celle mai multe sunt pedepsite cu inchisore de 5 anni. Nu este dara această, nu; în onorea Romaniiei si guverneloru nostre toturoru dicu, că nu au avutu guvernulu acesta idea, ca s'eu dica: mituirea nu e crima, ci este delictu, attentatulu la bunele moravuri nu este crima, ci este delictu; nu e avutu aceasta idea. Care pote s'eu fia idea ce a avutu guvernulu? Dupa justitia, dupa echitatea dupa principiulu ce amu avutu onore a-lu spune numai în acestu casu este permissa transformarea, ca s'eu dica asiá, a crimelor în delictu seu a delictelor în contraventiuni. — Idea o sciti pana a nu vi-o spune eu, din desbaterile camerei si d'in aplicatiunile ce on. domnu minitru de justitia a bine-voitu a ni da în sectiuni, — vi adduceti aminte ce-a dissu, a venitu c'o statistica — nu contestezu de unde a luat aceasta statistica, nu credu eu, ca d. ministru, june omu, cu cunoscintie superiora, pote s'eu venia pana acolo s'eu ni arrete o statistica ne-adeverata, — a venitu cu o statistica si ni-a dissu: d-loru, vedeti ca juratii nu pedepsescu aceste fapte, si prin urmare de acea amu transformatu aceste crime în delictu ca s'eu le luamu de sub jurisdicțiunea juratiloru si s'eu le damu jurisdicțiunii tribunaleloru.

Ecce, d-loru, adeveratulu cuventu. Ni-se dice: suntemu în dreptu s'o facemu, pentru că, dupa tote principiile, unu legiutoru pote face asemenea transformari. Asiá este. Unu legiutoru pote face asemenea transformari, dacă le face atunci candu circumstantiele cari motiveza o penalitate grava au disparutu, si prin urmare schimba o crima în delictu; s'eu se vedu circumstantie, pre cari unu faptu le face multu mai considerate de câtu erau pana aci si se schimba delictulu în crima. Recunosc că acest'a este poterea legiutorelui; dara candu vine o lege si ni dice: se votati cutare jurisdicțiune, schimbati faptululu culpabilitatii; ei bine, nu faceti cu această mesura de câtu o

tiu cu desoversire că dascalulu pentru unu tineru este aceea ce este gradinariulu pentru unu pomu, vedu că eu am forte multe lucruri de invetiatu, căci sum ca unu copacu neroditoru. Dreptu-aceea am facutu aceste cinci întrebări, pre cari d-ta vei bine-voî a mi-le talmaci. Ast'a va fi singur'a mea lectiune. Pre totu diu'a mi-vei deslegă câte cinci de aste nedumeriri. Spune-mi dara:

„1. Pentru ce une-ori ver'a ploua broșce, era nu cristei fripti, precum odiniora la judani?

2. De unde a luat Adamu si Eva acu si acia de au cusutu frundiele de smochinu, în vreme ce pre atunci nu eră inca nici una fabrica?

3. Cum . . . ?“

— Paganu! me curmă dascalulu astu-pandu-si urechile si sarindu de pre scaunu ca unu omu care calca pre unu sierpe; hula grozava si pangarita! Ecce frumosele isprave alle invetiaturei papistasiloru!

Dicundu aceste, si-luă sliculu si o impunse de fuga pre usia.

De atunci nu l'am mai vediatu.

Astfelu Petru Maioru m'a invetiatu romanesc!

sofisma legislativa. Loviti contr'a constituțiunii. Ratiunea vorbescă contra ratiunii. Căci, D-loru, pentru numele lui Domnedieu faceti terrenu ca poterea legiuitoria se pota schimba cu usiurintia natur'a faptelor culpabile; si atunci cine ar opri pre cei ce voru veni dupa noi cu tote crimele, seu' celle mai multe, se le declare de deliote? Si atunci ve intrebu: ce se face cu garanti'a care ni-a dat'o Constitutiunea, care dice că crimele se se judece de jurati? Nu vedeti, D-loru, că prin acest'a se ataca indirect institutiunea juratilor? Pentru că a lassă o institutiune in lege, fără a-i da materi'a asupra carei-a se se pronuncie este a per'i, a o desfiintă, este intocmai ca o mora fora apa, ca se nu dicu altu-felu. (Aplause).

Apoi, D-loru, institutiunea juratilor nu este o institutiune vana, ori-cătu defectu i s'ar impută, trebuie se spunemu adeverulu. Intr'unu sistemul constitutional, democrati'a face unu pactu cu monarhi'a, si fia-care stipulăza o clasa care se o apere de apesările celei-lalte p'arti. (Aplause.) Si un'a din aceste stipulări, cea mai mare, sunt juratii ventru că a d'issu cetatianulu: „nu vreu ca onorea persoanei melle se fia in man'a tribunulului, care este la dispositiunea poterii essecutive, vréu ca pre noi cetatienii se ne judece egalii nostri.“

Ei, bine candu subtrageți din jurisdicțiunea juratilor treptatu, câte un'a, nu faceti de cătu se derogati de la totu ce are cetatiunulu mai bunu: că se fia judecatu de egalulu seu! nu faceti de cătu se loviti in Constitutiune; nu faceti de cătu a luă din temel'ia acestei institutiuni; si nu sciudaca ve veti poté opri aci! Ei, d-loru sunt omeni curagiosi, omeni cari au curagiulu d'a turburá societatea in facia si vinu de lovescu Constitutiunea in facia... Reu facu!... (Aplause) D-loru, sunt altii sub masc'a legalității, vinu si der'ima din acesta institutiune caramida cu caramida pana ce cade!... (Aplause).

Ei, d-loru, trebuie se vi aducu aminte că unu omu, care si-a sgduitu si a dat-o jusu cu poteriile lui, a moritu si ellu sub ruinele ei. (Aplause).

Mai multe d'farie straine anuncia că principele Mila nu d'in Serbi'a, cu occasiunea calletoriei, salle la Constantinopole, va merge la Bucuresci spre a vedé pre principele Romaniei.

„Diariulu de Bucuresci“ crede a poté annunciá numiraa domnei Elen'a Golescu la postulu de directrice asilului „Elen'a Domn'a.“ Dupa mortea domnei Davil'a — d'ice acellu diariu — nu se poté face mai buna alegere. Dn'a Golescu appartiené la aceea-si familia, la care appartiené Dn'a Davil'a, la acea familia, la care traditiunile de cellu mai curatu patriotismu sunt ereditarie d'in secle.

Camer'a deputatiloru Romaniei au votatu unu articlu allu legeri comunale prin care se recunoscé Judaniloru pamenteni drepturile municipale, intre anumite limite.

Senatulu R. au incuviintiatu dreptulu de cetatianu rom. d-loru Muller si Opler, amendoi stabiliti ca industriari, mai de multu timpu in Bucuresci.

Monumentulu lui I. Eliade Radulescu. Annunciassetu la timpulu seu, — pre candu se luasse initiati'a spre a se redicá unu monumentu illustrului literatoriu rom., că unu comitetu constituitu spre acestu scopu, aduna bani spre realisarea lui. Resultatulu collecteloru de pana acum este 14,687 lei 8 bani. S'a observatu că tagm'a boeresca mai pucinu au contribuitu pana acum. Constantinu Zapp'a (veru s. nepotu repausatulu Vangelii, binefacatoriu allu academiiei rom.) au contribuitu cu un'a mia lei. — Spre imultirea fondului, comitetulu teatralulu d'in Bucuresci (intre cari DD. G. Sion, Aless. Odobescu si Stancescu sunt totodata si membri comitetului pentru monumentu) au organisatu una representatiune extraordinaria, in diu'a de 26 febr. c. st. v. care va fi mai multu un'a serbare nationala. Publiculu capitalei va avé rar'a oc' casiuine d'a ascultá intruniti pre cei mai buni artisti ai operei italiene, pre D. Millo, representandu una piese rom. alessa, pre D. Pascali recitandu „Adio la patria“ a

lui I. D. Radulescu, pre artistulu rom Bratiana cantandu una scena d'in Norma, tradussa de Eliade. — Finalulu spectacolului se va inchiaá cu unu tablou, in care se va vedé proiectulu de monumentu facutu de unu artistu sculptoru d'in Rom'a.

Germani'a. Abié trecura câte-va septemane de la deschiderea camerei deputatiloru din Berlinu. In discursulu de deschidere, pronunciatu de Bismarck in numele stapanului seu morbosu, amu vediutu intre altele, că cu ce bucuria si satisfactiune se accentua impregiurarea, că acest'a este prim'a camera, cere intrunesc in sine pre reprezentantii toturoru provinciiloru germane. Pre atunci nu numai Bismarck dara nice noi nu credeamu, că intre repretantii Alsaciei-Lorenei, ai acestoru doue fiice rapite de la peptulu mamei Francie, — va se se affle vre-unu Teutsch care, in termeni asié de adancu taiatori si plini de urra si antipathia cătu cei ce au creatu nou'a situatiune, va protestá contr'a annectării si va accentuá dreptulu fiacarui poporu, d'a-si croi insu-si sortea si viitoriulu seu.

Pentru illustrarea celloru d'isse, reprodusemu aici câte-va scene din sediti'a de la 18 Fauru a camerei deputatiloru din Berlinu:

Dupa deliberarea altoru obiecte, presiedintele dá cetire unei propuneri a deputatulu Teutsch si consoci, cari ceru ca la pertractare propunerii deputatiloru din Alsacia-Lorena se li fia permis a vorbi in limb'a francesca. Presiedintele observa inse, că una assemene propunere nu se pote pertractá indata ce unu membru allu adunării va protestá. — Una voce: Eu protestedi! — Pres. Atunci propunerea este respinsa. — In restempulu acestu-a inse Teutsch se suisse pre tribuna si voiá se vorbesca. Presiedintele lu-opresce, inse dupa ce Teutsch declara că va vorbi nemtiesce, i dá cuvintulu. — Teutsch: Fiindu că acum pentru prim'a ora vorbimu de candu Germani'a a annectatu unu poporu francesu independinte (Sgomotu.) Presiedintele: Propunerea de mai nainte nu se discute, rogu deci pre oratore se nu se abata de la obiectu. — Teutsch: Fiindu că limb'a germana nu este limb'a mea materna (Intrumpere, sgomotu, fluierature) asié cu provocore la regulamentulu internu, me rogu se mi-se permita a-mi ceti vorbirea. Ellu cetesce: Germani'a care a trecut prestelimitile dreptului natiuniloru culte... (Intrumpere.) Pres. Eu am datu oratorelui libertate depline d'a vorbi, inse dupa ce vedu că d-sa de susu de pre tribuna si-permitte a vetemá natiunea germana, sum silitu a-lu provocá la ordine. (Bravo: Sgomotu.) — Teutsch continua: Germani'a care a calcatu acestu dreptu ar trebui se fia cu respectu facia de noi, cari amu vinitu se protestámu contr'a fortiei. Germani'a vré se credie din Alsacia-Lorena una tierra de selavi. Contractulu de cessiune nu este validu, pentru că ellu s'a inchiatu fără de invoirea libera a unei p'arti contractante. Napoleonu III. nu annectá nice una poporatiune, fără a o intrebá, daca voiesce se fia annectata. (Ilaritate.) Forti'a brutale nu pote rumpe legaturele familiare cari ossistu intre noi si Franci'a. (Aici oratorele inceta d'a ceti si oontinua apoi liberu.) Noi vremu se protestámu contr'a insinuatii, că alegerile ar avé unu caracteru religionariu — catolicu. Noi suntemu tramissi aici se ni arretámu aderintia cătu natiunea francesca, căci pre germani nu-i potemu recunoscere de frati ai nostri. Daca Germani'a ar fi percessu asié precum se acceptá de la una natiune culta, atunci noi i-am fi offeritu simpatie nostre. Resbellulu a fostu spre stricatiunea nostra, noi inca vomu fi spre stricatiunea vostra. — Dupa acest'a episcopulu de Strassburg, Raess, declara că allu si cei d'o credintia cu ellu n'au nice-decátu de cugetu a trage la indoiela tractatulu de pace de la Francofurt, care de jure essiste. — propunerea Alsacieniloru se pune apoi la votu si se respinge de-ora-

ce pentru ea s'au redicatu numai Alsacienii mireni, Polonii si democratii socialisti.

Sciri electrice.

London, 21 febr. Dupa scirile ce „Times“ au primitu d'in Coast-Castle, cu dat'a 28 Jan. a. c. Anglii occupara Cummasi'a si regele Asiantiloru d'in preuna cu familia sa devenira captivi.

Vien'n'a, 21 febr. Comitetulu lucratoriloru luá conclusulu d'a provocá reuniunea „Vocea poporului“ a tramitte delegati pentru ca se arrete comitetului parerile reuniunii a supr'a efectuarei dorintieloru cuprinse in memorandulu substernutu la camera, — totodata a invitá pre reprezentanti guvernului pentru ca se dee desluciri a supr'a intentiuniloru guvernului.

Lublina (Laibach) 21 febr. Dupa incunoscintia facuta d'in Vienn'a d'ariului „Slovenski Narod“ s'au constituitu unu comitetu d'in deputati ai senatului imp. cehi, sloveni-juni, si dalmatini pentru a pregati constituirea unui clubu allu deputatiloru slavi d'in senatulu imp. — deputatii moravi si cehi voru essi apoi éra d'in parti'a de dreptu a senatului imp.

Strassburg, 23. Febr. Una foia alsaciana publica dechiaratiunea deputatulu Guerber, care in numele seu si allu altoru siesse deputati din Alsacia-Lorena respinge ori-ce solidaritate cu dechiaratiunea episcopulu Räss, data in camer'a din Berlinu; una multime de locuitori catolici de aici provoca pre episcopu, ca se-si depuna mandatulu. Se assecura, că agitatiunile in asta directiune voru luá unu caracteru si mai seriosu.

Paris, 23. Febr. Reportulu comisiunii de ancheta, emissa pentru essaminarea acteloru „guvernului aperrării nationale,“ este gat'a si cu osebire pentru Gambetta este forte gravu, căci pre acestu-a lu-face responsabilu de mai multe perderi si nenorociri alle armatei. — Adunarea a respinsu propunerea relativa la reintroducerea timbrului de diurnale.

Londonu, 23 Febr. „Standard“ aduce scirea din Capu-Coast-Castle, dupa carea truppele angle aru si intratu in Cumassi'a, unde apoi s'ar fi subsemnatu tractatulu de pace.

Vien'n'a, 23 febr. parti'a progresista va presentá mane propunerea pentru desfiintarea cautiunei d'arielor si permitterea colportagiului (vendiare prestrate)

Madridu, 20 febr. Carlistii dupa lupta de 6 ore occupara urbea maritima Vinaroz, in provinci'a Valencii'a, si fecera captivi 200 de omeni, d'in cari consta garnison'a. Luarea acestui locu importante se atribue tradării unui serginte care dede in man'a Carlistiloru portulu de Caliz. — Santes este urmaritu de osebite despartieminte de ostasime. — Gener. Morione stá in Castro, anteguardi'a sa stationedia intre Onton si Sommorostro.

Aten'a, 22 febr. Noulu cabinetu s'a constituitu in modulu urm. Bulgariis, presied. consil. si ministru de interne, Delianni m. affac. esterne, Valusopulo m. de finacie, Trindett'a, m. de resb. Zalonis, m. marinei, Pampachailopulo, m. justitiei Nicolopulos, m. culteloru si instr. p.

VARIETATI.

† (Necrologu.) Asta-di in 24 Februariupetrecurámu la repausulu eternu pre unu devotatu fiu allu natiunii romane, care crud'a si injust'a morte lu rapl din mediu loculu celloru viui in florea vietei si in momentulu candu se credea ajunsu la scopulu aspiratiuniloru salle juvenili. Simeon V. ma din comit. Satmariului, fostu professoru la gimnasiulu de Beiusiu si actualu professoru suplinte la gimn. de statu din Bud'a, Sambeta ser'a in 21 l. c. si-dede suffletulu in manile Creatorelui. Ossamentele lui, insoci de unu numeru insemnatu de romani, tineri si betrani, insocito de collegii soi profesori si de scolarii sei cari cu ochii inecatati in crime de dorere depusera cununa de doli pre consciugul repausatulu si iubitul profesoru, insocite apoi de una frumoasa cununa de dame romane si straine, furo dusse la locuint' eterna si astrucate dupa ritulu orientale. Immormentarea cuvintiosa i-o assecurá P. Ssa Episcopu Olteanu care, indata ce aflá de tris ulu casu, assemná 100 fl. spre scopulu immormentării — Binecuvantata fi memori'a lui!

(Frecuentia la academi'a de agricultura in Ung. Altenburg Magy. Óvár.) in semestrulu de érna studiele propuse de 6 profes. ord. si suppl. au fostu 150 ascultatori ord. d'interi cari doue d'in trei parti, adeca 10 in si ascultara prelectiunile propuse in limb'a nemtiesca si numai 50 in limb'a unguresca. Dupa tierre auditorii au fostu d' Ungari'a 105 d'in Transilv. 2, Slavonia 2, Austr. infer 6, Tirolu 2, Stiri'a 1, Carniolia 1, Boemi'a 8, Moravi'a 13, Silesi'a Bucovina 4, Prussi'a 2, Vurtemberg'a Hessen 1, Russi'a 1, Elveti'a 1. — La cursulu preg titoriu teoreticu-practicu allu institutulu au fostu 7 scolari. — Lipsindatele dupa nationalitate nu scimu cãti romani cercetedia cu totulu acesta scola a fostu de unu (I. Budu) d'in ungari'a, unulu (D. Nila) unulu (Motrescu) din Bucovina unulu din Banau, d'in Transilv. despcari avemu cunoscintia d'in informatiuni private. — La institutulu sup. de agricult. in Debrecinu essamele semestr se inceputa in 16 febr. si se finescu in febr. — Semestrulu II se incepe in 4 Martiu, a. c. st. n. — La inst. sup. agric. in Ung. Altenburg s'a inciputu essamele Semestr. in 13 febr. si se nescu in 24, l. c. — Cursulu enologicu (vinaritul) la Gratiu Se va pe in d'illele aceste.

(Imeneu.) Ambil'a Dsiora Pauli Popu fi'a Dlu Gregoriu Popu parocgr. cat. in Garbou-ungur. eri in 19. Feb. st. n. passi la altariu cu D. Adamu Rscovicu proprietariu in Ascileulu-mi Ceriulu se binecuvinte cununi'a lor! S. T.

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiet.

Sifilitic'a si impotentia,

fiu vechie seu de currendu nascute,

se tratédia dupa metodulu homeopat de Dr. I. Ernst, Pest'a, strad'a liloru nr. 6., etagiulu II., usi'a nr. de la 2-6 ore dupa media-di.

Aceste morburu se tratedia a dese ori in modulu cellu mai usioru cu dose mai iodu si argintu viu, si acost'a se face mai spre ajungeroa unui resultatu momentanu. Pacienti vindecati in modulu acestu voru cadé mai currendu seu mai tardu morburile cele mai infricosiate, încatu in aducele betranetie voru avé, dore suferi greu de consecintiele acestei trusioire si superficiale. Scutu contr'a acestu felu de bole ofere metodulu de tratare homeopaticu, care, precum este cunoscutu, numai că vindeca dorerile cele mai inchite, ci efectulu lui este asié de binefictoriu, încatu nu lassu nice cea mai mică mere de urmări relle. Diet'a ce se va serie cate simpla si usioru de ttenutu.